ч. 276 (11.626). Львів, пятниця 13. грудня 1929. Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею:
В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Національна політика в кривім комуністичнім зеркалі.

Львів, дня 12. грудня 1929.

Український національний табор західно-українських земель все тішився великим заінтересованням комуністичної верхівки з КП(б)У, все був наймилішим предметом для атак і нападок з боку харківських „державних" голов і все був у центрі уваги всеї казьонної радянської преси в межах УСРР. Після відомих арештувань українських національних діячів і звязаних з ними подій комуністи просто таки „захоплені" українським національним табором у межах Польщі. Але особливо виріжнюють і внімково „піклуються" вони Українським Національно-Демократичним Обєднанням.

У дипльоматичній мові харківських „державних" мужів на всяких зборах і зїздах з правила ллються на адресу УНДО такі вишукані епітети, як „ундівсько-фашистівська зграя", „зрадники українського працюючого народу", „союзники польського фашизму" і їм подібні. Очевидно, що не тільки вмерти, але навіть гумору втратити від таких „компліментів" пролетарського „дипльомованого" представництва не можна. Але всеж не зашкодить нам від часу до часу звернути на них увагу нашої громади. Нехай вона знає не тільки про настрої „державних" комуністів, але й нехай знайомиться з їх політичним „виробленням" і дипльоматичним „тактом". Якщо ненависть комуністів до УНДО булаб у силі ділати вбийчо на віддаль, то з цієї політичної організації не оставсяб досі в живих ні один її член.

Самозрозуміло, що останні протести Української Парляментарної Репрезентації і Народнього Комітету УНДО проти червоного терору комуністів мусіли здавна „приязне" відношення комуністів до УНДО в найвищій мірі зінтенсифікувати. Воно стало там тепер коником, на якому гониться і товчеться вся комуністична пропаганда проти „контрреволюції". Не даром-же в часі харківських демонстрацій „пролетарські" її учасники „побідно" і вповні „успішно" спалили чучало, що представляло собою ундівця. Очевидно, що запанувала там велика жажда і непоборна спрага ундівської крови. Словом, комуністи, що своєю господарською політикою довели все населення України до недоїдання, а подекуди то й до голоду, що все населення села й міста звели до виду неодітих голодранців, що все селянське населення допровадили до повної економічної руїни, спекулюють тепер на національній політиці УНДО, щоби тим відвернути загальну увагу населення від великого внутрішнього лихоліття. УНДО, мовляв, це такий стоголовий звір, який намагається завалити комуністичну диктатуру, завести буржуазний лад, відібрати селянам землю, передати її поміщикам і спричинити війну і т. д. і т. п.

Спекулюючи ось так на ундівськім націоналізмі, більшовицька преса твердить, що саме весь український національний табор на західньо-українських землях займається „спекуляцією націоналізму". Цей комуністичний трік живцем запозичений з добре випробованих тактичних правил відповідних спеціялістів, які в часі втечі вигукують: „лови злодія!" У 279. числі „Пролетарської Правди" находимо передовицю п. н. „Спекуляція на націоналізмі". В ній читаємо:

„Чим більше випинається на поверхню капітулянтство української буржуазії перед польським фашизмом у національному питанні, чим більше виявляється її цілковите угодівство, тим гучніше українська буржуазія галасує про „національні ідеали", тим більше вона прибирається в національні шати. На діліж, коли прислухатися до всієї цієї націоналістичної декламації ундівця, то легко зауважити, що ніякої програми в національному питанні для українських мас у Польщі вони не мають і не пропонують, що взагалі про національне питання в Польщі вони говорять лише загальниками, нічого конкретного не вимагаючи від польського уряду".

Коли пролетарський публіцист на початку наведених слів твердить про „капітулянтство української буржуазії", то грішить перш за все проти правил льогіки, дивуючись далі, що ті скапітульовані „перед польським фашизмом" ундисти „нічого від польського уряду для українських мас не вимагають". Бож коли капітуляція, так капітуляція! Алеж ніхто інший, тільки комуністи все і всюди працювали і працюють при допомозі своїх підголосків і наемників на західньо-українських землях в тому напрямі, щоби не допустити до ніяких домагань українського національного табору, висуваних до польського уряду в справі задовольнювання національно-культурних і господарських потреб українського населення. Цеж ніхто інший, тільки комуністичні підголоски намагаються поширювати гасло: нічого не вимагати від Польщі, бо все наше спасення від „незалежної" Радянської України за Збручем. Цеж ніхто інший, тільки вони, тобто комуністи з КПЗУ і комуністичні підголоски стоять на становищі, що „чим гірше під Польщею, тим краще", очевидно, для них, для їхніх спекуляцій на недолі та горю українських мас. Чим ті маси будуть себе гірше почувати, тим лекше вони їх заженуть в інтернаціоналістичний табор.

Український національний табор на західньо-українських землях веде зовсім іншу, бо національно-українську політику. Він перш за все веде оборонну акцію, борючись проти всяких безправств на всіх ділянках життя, протиставлячись польській денаціоналізаційній та асиміляційній експанзії і мобілізуючи для успішности боротьби всі національні як культурні, господарські, так і загально-громадські сили. Український національний табор веде на внутрішньому українському фронті політику національної консолідації, політику конструктивної та творчої праці в національно-культурній і господарській ділянці. В тій цілі розбудовує він українські установи, українську кооперацію, намагається піднести культурний і господарський рівень українського села, започатковує й українській кооперативний промисл. Все це робить власними силами і в усьому цьому намагаються йому перешкаджати в першій мірі місцеві комуністичні підголоски і місцеві комуністи. Вони поставили собі за ціль, очевидно, з доручення своїх повелителів з КП(б)У і з Комінтерну, всі досягнення конструктивної праці національного табору розсаджувати, розвалювати передовсім з нутра і тим улекшувати польським чинникам наступ на всі важким трудом здобуті й закріплені українські національні позиції. Роблять це комуністичні підголоски, заслонюючись до того ще й серпанком українського національного патріотизму, тому, що комуністи не тільки не прикладають ніякої ваги до національних українських здобутків, але навпаки: хочуть їх зруйнувати, бо вони їм стоять на перешкоді в їхній імперіялістичній експанзії на опанування душі українського населення.

На зовнішньому, польському фронті українське представництво, умандатоване населенням, висунуло теж цілу низку конкретних домагань до Польщі в ділянці господарській, культурній, шкільній, університетській та інших. Українська Парляментарна Репрезентація виготовила цілу низку законопроектів, яких, очевидно, в Польщі ніхто ні в соймі ні поза соймом не тільки не хоче, але й не думає прихильно полагоджувати. За їх реалізацію треба вести боротьбу, боротьбу довгу і затяжну. Але й на цьому фронті намагаються параліжувати цю акцію національного табору знов не хто інший, як тільки комуністичні місцеві підголоски. Українська Парляментарна Репрезентація стоїть непохитно на сторожі прав українського населення, не тільки природних, випливаючих з потреб часу, але й обстоює виконання зобовязань, затягнених Польщею супроти українського населення на міжнародній арені. Але все те — злободневні справи, які тиснуться на порядок кожного українського будня в Польщі. Та поруч них має український національний табор все перед очима максимальну програму української нації. Всю свою працю як у політиці, так і в господарському житті цей табор веде під кутом максимальних потреб нації, які — ясна річ — мусять бути суперечні і з інтересами комунізму.

Комуністичні публіцисти з „Пролетарської Правди" свідомо кажуть неправду, коли твердять, що український національний табор на західньо-українських землях не має ніякої програми національної політики. Таким чином вони думають ввести в блуд все українське населення на Великій Україні. Та воно їм не вдасться, бо це населення давно знає ціну всім комуністичним видумкам і провокаціям.

До ухвали про новий устрій Австрії.

(Від нашого кореспондента.)

Відень, 9-го грудня 1929.

Зараз перші слова, що їх виголосив теперішній канцлер Австрії Шобер при перебранні своїх функцій перед парляментом, дали світові про це знати, що слід насамперід зробити лад у державнім устрою австрійської республіки. Аж надто „демократичні" постанови, що увійшли в поодинокі параграфи австрійської конституції під натиском вулиці (часи переводоту) давалися шкідливо відчувати на кожному кроці. Зменшення державного авторитету, а разом з тим всевлада політичних партій та розполітикування не тільки публичного, а навіть чисто приватного життя, мусіли викликати реакцію всіх тих, для котрих ще держава стояла вище від партій та звязаної з партійництвом політичної корупції. Носіями такої здорової реакції стали в останньому часі чимраз яркіше т. зв. „гаймвери".

В порозумінні з „гаймверами" предкладав Шобер ще в осені австрійському парляментові проект нового устрою. Змагали ця реформа в першій мірі до зміцнення авторитету президента республики, мужів правительства та цілого державного апарату. Далі намічено було внедімінувати по можности нещасливий вплив соц.-демократичної партії на хід державного життя. Але знаючи, що до здійснення якихнебудь змін конституції треба на основі австрійських законів згоди щонайменше 2/3 членів Національної Ради, Шобер та його приклонники в таборі „гаймвери" були відразу того певні, що не обійдеться без важкої та довгої боротьби з соц.-демократами.

Бо не маючи потрібної більшости в парляменті, горожанські партії самі не в силі були перевести плановану реформу легальним шляхом, а нелегальний шлях, до чого змагали по більшій части лідери „гаймвери", канцл. Шобер відразу відкинув.

Пустившись отже на необхідні пертрактації з австро-марксистами, Шобер всеж таки тримав важний козир у своїх руках — це була погроза зміції та передачі дозволетна уряду повнім-

кові „гаймвери“, тирольському послові Штайдле. Отже головно боязнь перед гаймверами, а не якісь річеві аргументи, приневолили австрійських ес-деків згодитися по майже двомісячних переговорах на компроміс. Вони згодилися врешті-решт навіть на такі постанови, про котрі ще перед роком навіть мріяти не було можна.

Найважніші успіхи горожанського уряду ухвалені дня 7-го грудня в новій конституції, є такі: 1) Розширюються права президента республики, котрого на будуче вибиратиме не парлямент, а весь нарід звичайною більшістю. 2) Устійнення функцій державної поліції в такому розмірі, як вони були перед організацією окремої „громадської сторожі“ соціялістичним маґістратом у Відні. Цю сторожу правдоподібно розвяжуть. 3) Ведення виборчого катастру у Відні поліцією, а не маґістратом, котрий допустився ріжних шахрайств при останніх виборах у користь есдеків. 4) Підвищення виборчого віку з 20 на 21 літ. 5) Заведення державної контролі на декотрі части міської управи Відня, а також на монопольні підприємства міста, як трамвай, електрика, ґаз і т. д. 6) Побільшення впливу держави на шкільництво. 7) Частинне виелімінування політичних впливів у найвищих державних судах і т. д.

Зате в місті Відні соціялісти майже нічого не попустили зі своїх прав, де по давньому диктуватиме референт фінансів Брайтнер руїнні податки на населення. Лишаються також без зміни суди присяжних, так, що й надалі учепики австро-марксистичних шкіл для присяжних будуть послідовно у всіх політичних процесах увільняти „своїх“, а засуджувати політичних ворогів. Також т. зв. „Нотфероранунґсрехт“ президента, себто закон у роді староавстрійського параґрафу 14, відкинено наслідком опору есдеків.

Очевидно, що такий компроміс, далекий від постулятів „гаймвери“, особливо для їх поклонників у Відні приніс велике розчарування. Бо хоч не щаджено оплесків та ґратуляцій для Шобера зі сторони горожанських партій, то всеж таки від нього очікувано значно більше. Лідери гаймверів, котрі — зовсім слушно — ставлять те, що вдалося Шоберові осягнути, на своє конто, намагаються заспокоїти незадоволених у своїх рядах тим, що осягнено наразі тільки перший етап. Вони обіцюють дальші кроки в напрямі здійснення своєї програми в найближчій будучности, а нині хотять тільки дати нагоду Шоберові постаратися ...вливо скоро про нову заграничну позичку для Австрії. „Ді Віртшафт форан“ — це наразі гасло, за котрим стоять усі.

Віденець.

Церковні справи.

(Від нашого кореспондента.)

Луцьк, 25. листопада 1929.

IV.

Розуміння безпідставности судових позовів щодо українських церков намічається й в місцевій польській пресі. Клерикальна „Земя Волиньска“ (ч. 42) дуже розсудно стримується від подавання яких-небудь „доказів“ на своїх шпальтах. Замісць цього вона деклямує в сумному тоні про „кривди“ латинської церкви на наших землях та про привілеї православя (охочеб їм ці привілеї відступили за їхне покривдження).

„Передовсім, — каже цей часопис, — можна говорити лише про великі привілеї православної церкви в Польщі, яка їх має переважно з кривдою та шкодою (ущербкєм) для католицького костела... І сьогодні церковна влада так уперто тримається неправно забраних святинь. (?) З жалем треба ствердити, що не стільки бажання боронитися перед утиском, якого нема, є причиною їхніх скарг, але більше бажання дискредитування Польщі.

Лицемірство подібних „доказів“ щодо наших привілеїв і кривди латинників вразило навіть сенаторів. І ось урядовий „Пшеґльонд Волиньскі“ (ч. 46), якби в відповідь на ці „докази“ висловлює інший погляд на справу „ревіндикацій“ православних церков, прикриваючи його при тім фіґовим листком „традиційної толеранції“, „етики“ й політичних міркувань. Цей часопис, очевидно, щоб сказати щось приємного позовникам, признає їм слушність, але все-ж каже:

„Звичайно, жадної колізії не булоб (між історичною справедливістю й етикою), колиб польський суд позов відхилив“ Очевидно, побоюючись, що суд може зробити інакше, автор статті починає переконувати кого слід, що це статись не повинно: „Є обовязком держави не наражати своєї правої руки — суду на такий шванк“.

До цього додає: „А як-же зрозуміють і відчують міліони українського населення відібрання від них їхніх святинь і маєтків?“

На це питання часопис дає таку відповідь: „Мусимо бути певні, що вважатимуть це за акт перемоги... Дарма будемо покликатися на авторитет справедливости, — це ситуації не врятує, тим більше, що коли справедливість почнемо розглядати в перспективі історичній, то не можемо обминути, що понад триста років Луцьк находився під пануванням українських князів, що останній князь Лев був Рюриковичем і згинув в 1321 році в часі війни з Ґедиміном. Друга сторона (українці — Ред.) на узасаднення своєї „справедливости“ може знайти не мало атутів“.

Автор статті також боїться, що ця кривда українського народу може звести унівець усі десятилітні зусилля й „міліони, кинуті скарбом держави“. „А беручи справу з іншого боку, — каже автор далі, — чи це для нас необхідне? Чи навіть потрібне? На Волині маємо 18 проц. (значно менше. — Ред.) поляків, на дванацять католицьких парохій маємо сто двацять кілька парохій православних, якщо виключимо міста (бо переважно ходить про парохії сільські), проц. польської людности значно спаде, часом до дробу проц. Отже пощо ревіндикувати? Щоб святині стояли пустками?“

Автор, знаючи з ким має до діла, делікатно заявляє, що виключає можливість стадних мотивів, у роді неситости, захланности і т. д. *„бо при таких зазіханнях державна влада з цілою рішучістю повинна сказати юпітерське: „Quos Ego“.*

Як бачимо, навіть урядовий орґан у Луцьку дає своїм до зрозуміння, що справа „ревіндикацій“, а властиво захоплення православних церков пахне погано. Звичайно, всі ці слова про „слушність“ і „справедливість“ це лише „загортання правди в папірець“, бо-ж автор сам натякає на неситість і захланність. Думка про відібрання в українського народу на його рідній землі приналежних йому церков є думкою, зродженою нічим іншим, як атрофією всякого почуття справедливости і всякого почуття права, інакше її український народ оцінити не міг. Не жертви він вимагає від великодушних співробітників „Пшеґльонду Волиньского“ чи когоб то не було іншого, а оборони нашої власности від нечуваного зазіхання латинників.

(Продовження буде.)

В. Островський.

ОЛЕКСАНДЕР КОВАЛЕВСЬКИЙ. 2)

Спогади заслуженого діяча.

Памяти Евгена Чикаленка.

Ось, наприклад, надзвичайно приваблююча постать Л. Смоленського.

„Це був середнього зросту, широкий в плечах, трохи сутулий з завжди нахиленою, задуманою головою, середнього віку чоловік. Широке чоло, короткий ніс та борода робили обличчя його дуже подібним до Сократового, хоч сам Смоленський, оповідаючи учням про ґунів, раз-у-раз, усміхаючися казав, що вони обличчям подібні на нього; але з ґунами у нього було спільного хіба тільки обрідне волосся на бороді та вусах, очі-ж були не вузенькі монгольські, а великі карі і такі привабливі, що не хотілось відірвати від них своїх очей. Коли він починав говорити, то голову підносив високо, оглядаючи своїх слухачів, і всі слухали його з захопленням, затаївши духа... Через своє „українофільство“ Смоленський ніде в державних гімназіях не мав лекцій, тільки ліберальний військовий міністр Мілютін, що при ревізіях військових шкіл бував на лекціях Смоленського і високо його ставив, держав його у військовій школі. Смоленський й в присутности високих осіб тримався вільно і не тратив свого звичайного гумору... В широких колах українського громадянства Смоленський майже невідомий, бо за все своє життя нікуди з Одеси не виїздив і не написав ні рядка, а тимчасом це був один з найвидатніших українців, яких мені довелося зустрічати в своїм житті; йому можна дорівняти хіба одного Дмитра Пильчака, про якого говоритиму на своїм місці; обидва вони мали величезний вплив на своїх слухачів, яких учили живим словом, а про долю України в будучині говорили, як натхнені біблійні пророки, і те живе слово багато людей навернуло до української свідомости і поробило їх гарячими українськими патріотами, хоч обидва вони промовляли, як всі наші шестидесятники, московською мовою („Спогади“, ч. І. Стор. 58—61).

А ось... Дмитро Пильчиков...

„Колишній член Кирило-Методіївського Брацтва, одставний ґімназіяльний учитель, з білою бородою і невидючими від катарактів очима... Аж моторошно приємно було слухати цього натхненого промовця, з невидючими, направленими кудись у просторінь очима, коли він було захопиться якоюсь темою і почне її розвивати, синтезувати перед слухачами, яких у нього раз-ураз по суботах збиралось багато. Промовами своїми він піддержував в своїх слухачах надію на краще будуче України; на те, що ніякі сили ворожі не вбють живої душі України; що настане час, коли спадуть всі кайдани, якими сковано її, бо „держави й правителі умирають, а народи — ніколи“... Багато він говорив на ту тему, що степи наші заселені елементами волелюбивими, що не могли помиритись з польською панщиною в старій Україні і тікали в степи, де примішалась кров теж волелюбивих кочевиків тюркського племени, і з того виробився тип степового українця, який грав і ще гратиме величезну ролю в історії України“. Був це, взагалі, „незвичайно талановитий й темпераментний український патріот, який не один камінець заклав у фундамент будучої української держави“ (ст. 100—103).

А ось Олександер Бородай...

„Зовсім сивий дід, великий на зріст, огрядний, з великою лисою головою і довгими, білими запорожськими вусами. Сам він себе називав „американським гайдамакою“. Хоч він справді мав витляд гайдамаки, але в дійсности це був досить сентиментальний український ідеаліст, що здавалося тільки удавав в себе якогось хижака. Родом з Полтавщини, по скінченні кадетського корпусу, вже був офіцером, він примушений був у 70-их роках еміґрувати. По скінченню політехніки, здається, в Мюнхені, він переїхав до Америки, де змінив своє прізвище Бородаєвського на м-ра Бородая, натуралізувався і прожив там років 20, заробляючи, як інжинір-електрик. Почуваючи, як він казав, наближення смерти, виклопотав собі посаду в Американськім Електричнім Товаристві в Петербурзі, щоб не вмерти на чужині. Треба сказати, що таких завзятих, інтензивних українців у нас тоді ще не було. Москалів він ненавидів усею душею і при сутичках з ними губив усяку рівновагу і раз-ураз попадався з ними в конфлікт...

Хоч Бородай робив враження варіята, але він зробив і багато корисного. Йому належить ініціятива улаштування ювилею Мордовця, в надії віджививити і розголосити український рух; він же-ж зацікавив деяких членів Петербурської Академії Наук перекладом Євангелія Морачевського на українську мову й т. і. (Част. II. Стор. 26—28.)

А скільки їх, цих „сірих людей“, що працювали для добра української справи в сірій дійсности російського державного життя, працювали й вмирали, забуті, а то й незнані зовсім! Ось д-р О. Михалевич, натхнений вожд укр. громади в Єлизаветі; ось Л. Жебуньов, що на старости літ навертається до українства і служить йому вже до смерти вірою й правдою; ось В. Степаненко, трицятьлітній завідувач укр. книгарнею „Київської Старини“, що протягом 25 років не хотів знати відпустки й що завернув сотки півінтеліґенції (фельшерів, писарів, ремісників) на батьківщину; ось В. Симиренко, що не жалує гроша на укр. справу...

Чимало цих буденних рицарів переходить перед нами в „Спогадах“ Е. Чикаленка, при чому для кожного з них він найшов щире й тепле слово.

Чи знані всі вони нашому поколінню? А чи не варто нашим урядовцям, українцям польської державної служби, повчитися національної гідности у Л. Смоленського? А чи не варто нашим людям, що на укр. справі дійшли до багацтва, повчитися жертвенности у В. Симиренка? Або чи не варто нашому інтеліґентові, заляканому уявленою й хоробливою манією переслідування, навчитися мужности, хочби у такого Бородая?

„Спогади“ Е. Чикаленка з цього погляду дають багато до думання, ворушать сумління, вчать правдивого патріотизму, — здорового, палкого, жертвенного, активного. Вони мають глибоко виховуючий характер — і не зашкодило би кожному мати їх у своїй бібліотеці.

(Докінчення буде.)

Ще про зльокавтованих.

Правні відносини і фактичне їх положення.

Недостача доброї волі і неточність в інтерпретації поодиноких постанов міжнародніх договорів, заключених після світової війни, лишили незаслужено велике число державних урядовців і яких 500 військових осіб а також членів жандармерії б. австрійської монархії в безвихідному положенні. Вони досі неприняті до служби, щоби продовжувати своє давнїше звання, і не одержують до нинішнього дня належного їм емеритального забезпечення, хоч у своїм часі перенесені в стан спочинку і мають до цього повні права.

До правильної полагоди згаданої справи основою є 216 стаття мирового договору в Сан Жермен ан Ле з Австрією і стаття 199 мирового договору в Тріянон з Угорщиною. Ці згідні щодо змісту статті обох договорів з 1919 р. кажуть, що „управнені до цивільних і військових платень у б. австрійсько-угорській монархії, які на основі цього договору стають горожанами другої а не австрійської держави або стануть такими горожанами, не можуть з титулу своїх поборів ставити ніяких домагань до австрійського уряду."

З цієї статті ясно виходить, що:

1) З хвилиною, коли мировий договір входить у силу, обовязок виплати цивільних і військових поборів переходить з б. австрійсько-угорської монархії на її сукцесивні держави.

2) Управнені до побору цивільних і військових платень одержують їх від тої сукцесійної держави, до якої вони як горожани приналежать.

3) Горожанство випливає на підставі мирового договору, будьто через уродження в межах даної сукцесійної держави, будьто вже через давнїшу приналежність, будьто через прилучення части держави б. австрійсько-угорської монархії до сукцесійної держави.

Не вважаючи на ясність цих незаперечних фактів, як також обставини, що згадана стаття мирового договору у своїй клясичній простоті містить уже в собі відповідь на всі питання, щодо виплати належних поборів горожанам дотичної держави, все-ж таки проти ніякої постанови мирового договору не грішили так часто і так довго, як саме проти цієї статті, овіяної духом справедливости.

Зразу думали, що сукцесійні держави будуть без всяких коментарів а також і інтервенцій виконувати постанови мирових договорів а також закони супроти своїх горожан перенятих від б. австрійсько-угорської монархії. Здавалося, що не буде ні одного державного функціонара і військового давнїшої австрійської монархії, якого би не приняли до служби в новій сукцесійній державі, або не давали належного йому державного забезпечення, якщо він придбав права застережені законом.

Одначе нині бачимо, що з сукцесійних держав тільки угорська держава, користуючись придбаними правами на підставі мирового договору в Тріянон, зрозуміла свої на неї наложені обовязки так, що тільки вона виповнила в цілости зобовязання супроти своїх горожан і через те не брала поза згаданими мировими договорами участи в дальших конференціях для полагодження цього питання. Бо постанови мирових договорів у Сан Жермен ан-Ле і в Тріянон означують докладно не тільки перехід прав, але також і обовязків до сукцесійних держав після б. австрійсько-угорської монархії. При цьому слід згадати, що сукцесійні держави перебрали на покриття своїх зобовязань важко запрацьований і протягом довгого часу своїми горожанами зложений гріш у золоті. Поза угорською державою не виконала досі своїх обовязків уповні ні одна з сукцесійних держав.

Щойно під оправданим натиском пошкодованих осіб б. австрійської монархії австрійський уряд зголився скликати сукцесійні держави б. австрійської монархії на додаткові конференції для полекші долі тих, які не з власної вини попали в безвихідне положення і яким деякі держави не хотіли признати належних прав.

І так на конференції в Римі, яка покінчилась і підписана дня 6 квітня 1922 р., унормовано відношення сукцесійних держав до тих горожан, яким вже б. австрійська монархія признала забезпечення у формі емеритальних поборів.

Характеристичною є з цієї конференції обставина, що присутні заступники держав: Італії, Польщі, Румунії, Югославії і Чехословаччини підписали зобовязання ввести вирішені постанови в життя в найкоротшому часі. Без усяких коментарів згадаємо, що повищу римську конвенцію польський уряд потвердив і обіцяв її незмінно придержуватися щойно дня 13. березня 1929. Не всі інтересовані діждалися ратифікації цього договору: одних постигла в міжчасі смерть або звичайна або й нагла. Не будемо пригадувати кілька відомих нам фактів, а тільки наведемо цей факт, що в недавному часі один визначний чоловік у старечому віці зі степенем генерала б. австрійської монархії покінчив життя самовбивством у психічній депресії на тлі матеріяльного положення.

Конференція в Римі не торкала справ державних функціонарів і військових осіб, які з розпадом Австрії находилися в чинній службі.

З причини невпорядковання цієї квестії вдалося австрійському урядові, після тяжких заходів, зі-

К. ПОДРУЦЬКИЙ.

До серця православя.

(Враження з дороги до Почаєва.)

(Докінчення.)

III.

По короткій ночі заглянув день у моє віконце. На вулиці застав я ще більше прочан, як вечором. Ішли, безладно товпилися, як вівці. Колись мусіли йти так до Христа. Самі волиняки. Галичан зовсім не видно. Найбільший натовп коло Лаври, де тяжко пройти. По обох боках вулиці сила-силенна дідів-калік. Вони сидять гуртами, співають плакучо якісь релігійні пісні мабуть своєї власної комбінації. Подекуди баби з дідами творять „мішані хори". Всі разом вказують прохожим нахабно на свої огидні рани та криком змушують давати їм милостиню. Найбільше галасу, як іде священик. Загалом усі діди дуже завзяті, відважні та добрі пияки. Часто треба аж поліції, щоб запровадила між ними лад. Деякі просто бандити — нападають на полі подорожних. Одного такого мені показували. Вже по звиродніломy вигляді пізнати його душу. Він почав було проповідь від слів: „Амінь, амінь, глаголю вам", — та побачивши, що коло нього нема авдиторії, на тих самих словах закінчив.

Кинувши оком на прочан, я поспішив до собору св. Тройці. Гарний цей храм у строго византійському стилі, з причини світової війни не скінчений, як слід, унутрі майже цілком не розмальований. В ньому звертає на себе увагу величезне паникадило (дар котрогось з царів) та гарні мозаїки.

Противенством до цього собору є Успенський собор, колись униятський, збудований магнатом Потоцьким. Він сильно відбиває від темної, сутінкової византійщини першого — розкішшю барока. Золоті бані здалека вже притягають до себе очі мандрівника. Довкола нього та внутрі повно народу. Число прочан з кожною хвилиною збільшується. В середині дуже неприємно вдарив на мене страшний сопух: здавалося, що й кількох хвилин не можна буде встояти. Тут, як я довідався, прочани перебувають не тільки в день, але й у ночі, бо нічлігів у місті і мало, і для селян вони за дорогі. Слабші організми не видержують довго такого стану, мліють. Тому тут потрібна в кожній хвилині лікарська поміч. Сам храм у середині гарно розмальований та прикрашений. На образах між іншим представлені всі чуда, які спричинила Почаївська Божа Мати, з коротким описом та точною датою. З інших замітніший своєю величиною і гарним виконанням образ п. з. „Хрещення Руси", твір якогось славного російського мистця. Хоч українці в більшости брюнети або шатини, то їх праціурі на образі вийшли чомусь без вімку ясними бльондинами.

На кожному кроці кидаються в очі сліди немилосердного зуба часу. Собор, особливо в підземній церкві св. Йова, вимагає скорого та вміло перепроваджeного ремонту.

Розглядаюся по всіх усюдах і впевнююся, що в Почаєві зібралося саме простолюддя. Інтелігенцію репрезентують тільки численні священики, особливо старші та мешканці Почаєва. Це треба собі пояснити або байдужністю й рівнодушністю православної інтелігенції до релігії, або бракує часу у неї.

IV.

Слід признати, що культ Почаївської Богоматері вже вріс у кість і кров волиняків. Прощa до Почаєва справляє їм найбільше душевне задоволення. Свідоме цього духовенство піддержує цей культ величавими богослуженнями, в яких немалу ролю грає також гарний хор. На кожному відпусті в Почаєві відправляють Службу Божу самі єпископи. Хто хоч раз бачив таку величаву, маєстатичну відправу, зрозуміє її значіння та вплив на селянську масу.

Мають чим гордитися православні — та це в них є часто причиною наївности. Якщо дізнаються, що ви не православний, з Галичини, та до того перший раз, засипують вас жмутом часом навіть банальних питань, що кінчуться одним словом: „інтересно". Батюшки особливо залюблені в Лаврі. Кожний її куточок, усе, що в ній діється, не може бути чимось пересічним, а вимково гарним, величавим. Вони кокетливо подивлятимуть перед вами все те, що вже нераз бачили і часто й те, що не переходить рівня пересічности. Гість мусить увесь час притакувати, аби не викликати підозріння, що на нічому не визнається. Мусить признати, що владика Олександер більше „інтересний" в мітрі, ніж з голою лисиною, що його протодіякон інтересний атлетичною будовою та подібністю з обличчя до Петра Великого, а архимандрит Дамаскин — „маєстатичним" волоссям... Вимком була тільки неінтересна проповідь благочинного (декана) „всєх пріходоф в Ґаліціі". Назвище його, на жаль, забув. Він не міг дати собі ради з вибором мови. Почав українською, потім перейшов на російську, то знова вертав до української. Самі православні признали, що вона не представляла ніякої вартости ані змістом, ані формою. Навіть рефрен: „Я приїхав з Карпат" не зробив її „інтересною". Гарні проповіди, як кажуть, говорить архимандрит Дамаскин, та я їх не чув.

V.

Кожний з прочан, побуваючи в Почаєві, старається купити собі якусь памятку. Один хрестик, другий образ, третій книжку. Все те можна дістати в забудованнях Лаври. Зайшовши з цікавости в „книжковий кіоск", я побачив крім релігійних звичайні світські російські видання. На видному місці красується „Талергофскій Алманахъ". На питання, чому не мають з українських видань, відповіли, що не мають зі Львовом звязку. Чули, у Львові єсть хороші

брати всі сукцесійні держави б. Австрії на конференцію до Відня і довести по майже двомісячних переговорах дня 30. листопада 1923 р. до покінчення т. зв. віденської конвенції.

На конвенції у Відні вичерпав австрійський уряд всі свої можливі зусилля, щоби ніодин державний функціонар або військова особа, що має придбані права в б. Австрії не лишились без належного їм забезпечення в формі емеритальних поборів у новій державі.

Хоча цей договір підписаний ще в 1923 р. ухвалений щойно в цьому році законодатними установами Польщі, але не дійшов ще до нинішнього дня до ратифікації польським урядом і тим самим невпроваджений в життя.

Поза обовязуючими мировими договорами в Сан Жермен ан Ле і в Тріяноп ще в 1919 р. вийшла потреба додаткових договорів з конечности, щоби спонукати сукцесійні держави в браку доброї волі до заспокоєння оправданих домагань горожан у межах своєї держави.

Відповідно до обставин з розпадом Австрії і в пізнішім часі зголошувалися чинні державні функцонарі і військові особи б. австрійської монархії, що найшлися в межах Польщі, щоби продовжувати свою попередню службу, одначе одержували з ріжними мотивами відмовні відповіди, а якщо домагалися емеритального забезпечення М. С. В. в Варшаві полагоджувало їх стереотипово: „Просьба задля недостачі правних підстав не може бути полагоджена".

(Докінчення буде.)

Пос. Сергій Хруцький.

Цікава судова розправа.

Скарга проти Троцького.

З маловажної причини Берлін матиме цікаву судову розправу. На ній мають явитись Троцький, Керенський і Людендорф. Видавець Райзнер подав скаргу проти Троцького за те, що він продав свої рукописи іншій фірмі, хоча з ним мав умову. Троцький зірвав умову подаючи як мотив, що не може згодитись на те, щоби його книжка появилась у тім самім видавництві, де заповіджена також книжка Керенського, в якій Троцького називають темним типом, патольогічним брехуном, шпигуном і злочинцем. Видавець відповів на це, що готов стримати видання книжки Керенського, але Троцький відкинув цю пропозицію заявивши, що він не може входити в порозуміння з видавництвом, яке має на оці виключно інтерес. Він прохає німецький уряд дати йому візу на три дні, щоби він міг у Берліні особисто станути на розправі. До цієї розправи покликано як свідків Керенського, що приїде з Парижа і Людендорфа.

Складайте жертви на оселю українських робітників пера в Ямнім!

видання, — „только знакомості нет"; тому й не спроваджують. Похвалилися, що „даже" з Парижем, Варшавою, Прагою і т. д. „знайомі" — тільки зі Львовом ні. Зрештою: раз спровадили зі Львова книжки з тов. ім. Качковського, та сконстатували, що вони без вартости, відіслали їх, а думаючи, що у Львові всі такі видання, більше не спроваджують. Накінець сказали, хитро всміхаючися, що тепер звернуться до книгарні Наукового Товариства ім. Шевченка. Якби Лавра перейшла в руки свідомого українського духовенства, то в короткому часі зробила би при своїй популярности великої ваги культурно-національну роботу, доказалаб чудес на Волині! А так тільки зобочує, викривлює души.

Найбільшою моєю радістю було відкриття в Почаєві кооперативної української книгарні п. з. „Українська Громада". Вона ще недовго істнує, та завдяки прочанам гарно розвивається і робить добре враження. В такім випадку людці з „книжного кіоску" не потребують аж дуже спішитися до Львова, хоч це таки не пошкодилоб.

VI.

На закінчення мушу ще згадати про мешканців Почаєва. Велика частина їх, як звичайно в місточках, жиди. Але є багато українців і „русских". А найбільше мабуть „необнитих", яких тяжко зачислити до якої-небудь нації. Вони, як треба, і „русскі", і „малороси", і українці — і навіть „даже" поляки. Все, розуміється, з души. Та слід зазначити, що кадр свідомих національно робітників з кожним днем збільшується. Це має вплив також на околичні села, де стрічаємо вже українські установи, що на тлі сумних волинських відносин робить дуже приємне враження.

Під цим враженням я й покидав драбинястим возом Почаїв — один з центральних пунктів волинської тихої сторони.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Найчисленніший фах.

Після війни, як тільки я вернув на рідне гумно, здавалося мені, що по фаху найбільше було бувших старшин. Ходило це брацтво вулицями і заулками, світило голими ліктями, лишало босі сліди за черевиками і вислухувало патріотичних проповідей на зразок: „Ми вас на Україну не посилали".

Але зчасом цей фах стопився як сніг на сонці, а на його місце прийшли директори. Розріст кооператив, спілок, акційних, спортових і ще там яких товариств покликав до життя цілу хмару директорів і вони заняли перше місце щодо чисельности.

Так було кілька літ, доки вічно пливуче життя не видвигнуло нового звання на верх.

Сталося це з поширенням курсів для неграмотних, популярних викладів, калєндарської манії і пресової горячки. Скількість директорів не зменшилася, але перегнав їх інший фах — редактори. Вистало, щоби хтось сплодив два некрольоги, заадресував десять часописів і двацять разів відніс чужі скрипти до друкарні.

Мені здавалося, що цей фах найбільш численний, хоч може йненайліпше заступлений.

Але треба було аж довгої і поганої хороби, щоби переконатися, що я не мав рації..

Є ще один „фах", який ніколи, думаю, не дасть себе зіпхнути з першого місця.

Це — лікарі.

Не ті, що покінчили лікарські студії і як прийдуть до хорого, то хитають головами, муркотять щось під носом, а врешті кажуть: „Ну, побачимо!", але ті, які медичні відомости зачерпнули з воздуха, натхніння і тим подібних приміщень. Є нас у Польщі сім міліонів і тільки само, або мало-що менше, є лікарів.

Мав я нагоду переконатися про це, ставувши одною ногою на другім світі.

— Ви хорі?! А що вас болить?... Ага! Цікаво!... Знаєте що. Гріїте пиво з жовтком і цукром. Ручу вам, що поможе.

А другий:

— Щооо? Пиво гріте?! Бійтеся Бога! Один знакомий мій мав щось подібного. Горячі купелі і масажі. На лікарства і аптики не надійтеся багато.

— Горячих купелів я не радив би... — Каже третій. — Дуже легко можна хоробу запарити. Як уже купелі, то хіба холодні. Але на мою думку: Вивар з білої кропиви і оклади з гірчиці.

Але найліпше мій старий приятель:

— Смійся, брате, з тих усіх медицин. Я маю один універсальний (і геніяльний!) лік на всі хороби. Кажу тобі: як рукою відняв. Захорую, — йду і витанцююся добре. Чоловік вирухається, добре випріє і на другий день здоровий як риба! Кажу тобі!...

Я щиро стиснув руку старому друзяці.

— Тільки бачиш... Чи ти вже пробував своєї рецепти тоді, як зломив ногу?

— Я ще ніколи не зломив.

— А колиб зломив?

— То пробував би...

Може й справді послухати приятеля?! Спробую! Тільки одно біда: вбратися і зійти по сходах. Решта вже, думаю, пішлаб легко.

Галактіон Чіпка.

Льойд Джордж про міжнароднє розброєння.

В палаті громад лідер лібералів Льойд Джордж виголосив промову про конечність прискорення міжнароднього розброєння. Він твердить, що хоч в Европі панує мир, то всі держави утримують за великі армії, що може стати причиною нових воєн. В цілім світі стоїть тепер під зброєю 10 міліонів осіб більше як 1914 року перед війною, амуніції виробляється 75 разів більше як 1914 року. Цей стан мусить викликати нову війну. Янгол мира не може ходити шляхом, який забарикадований зброєю. Від 1925 року видатки на військо і муніцію зросли на 28 процент, у Франції на 92 процент а тільки в Англії за останні 4 роки військові видатки зменшились на 10 процент.

Можливість кризи німецького уряду.

Німецький уряд має трудноці з парляментом. До останньої хвилини він був певний, що може рахувати на більшість голосів потрібних для висловлення йому довіря. Тепер виходить, що цієї певности він не може мати. Партії ставлять справу свого довіря в залежність від фінансових плянів уряду. Уряд підготовляє фінансову реформу. Ця реформа Гільфердінґа не пройде легко. Одні є проти полагоди обезпечення для безробітних при помочі підвищення відсоткової стопи, інші (як партія баварців) проти підвишки на... пиво. Одним словом не є виключена можливість кризи ще перед гаською конференцією. В урядових партіях є парляментаристи, які не завагаються перед зміною міністра фінансів при помочі кабінетної кризи.

Конференції у Замку.

Дня 11. грудня передпол. приняв президент держави у Замку голову Нар. Клюбу пос. Рибарського, попол. голову Стр. Хлопск-го пос. Домбського, а потім заступника гол. Пяста Дембського. Всі вони не дали пресі інформацій про перебіг конференції. На 12. грудня устійнено вже нову чергу провідників партій, які будуть приняті президентом держави. З клюбів непольських народів — як ми вже повідомляли — одержав запрошення пос. д-р Розмарін з Жид. Клюбу. Крім того одержали запрошення голова клюбу ХД Хацінський, заст. гол. НПР Хондзинський і голова рев. фракції ППС Смуліковський.

Як зачувати, конференції в Замку потревають іще довший час, а після їх закінчення цив. канцелярія президента оголосить комунікат про перебіг розмов. Кажуть теж, що президент не обмежиться до вислухання думки провідників парл. партій, а вислухає теж і особи, що стоять поза парляментом. М. і., як зачувати, запрошення одержить і проф. Бартель.

Кріза потягне довго.

Дня 11. грудня в кабінеті марш. сойму Дашинського була нарада бюдж. реферeнтів. Крім референтів, що були на засіданні сойм. бюдж. комісії, взяв участь у нараді голова бюдж. комісії д-р Бирка (ББ). Перебіг конференції признали довірочним, але уповажнили маршала сойму видати комунікат його канцелярії. В комунікаті сказано, що конференція згодилася з поглядом маршалка сойму, що в пятницю не треба скликувати бюдж. комісії. Марш. сойму сказав, що небаром мусітиме в інтересі держ. скарбу скликати засідання сойму, щоби відбути бодай перше читання закону, який змінює деякі постанови розпорядку президента з 12. III. 1928 про продовження обовязуючої сили закону з 1. V. 1925. про вимір і побір держ. податку від нерухомостей в міськ. громадах і деяких будинків сіль. громад, а то тому, що закон цей витасає 31. грудня ц. р. Колиб не ухвалили закону перед тим речинцем, держава утратила би кільканадесять міл. Другою точкою ден. порядку сойму були би внесення в справі вн. регуляміну сойму. Ця точка належить лише до компетенції сойму. Вкінці маршал сказав, що кабінетова кріза потягне довго.

Згідність думок.

Марш. Дашинський, як отворив нараду в своїм кабінеті, вказав на дразливість положення та звернув увагу, чи ялося скликати засідання бюдж. комісії підчас крізи. У розмові з головою бюдж. комісії Биркою, марш. Даш. годився щодо цього, що підчас крізи годі відбувати засідання бюдж. комісії.

Мін. Матушевський вертає у Будапешт.

Із кол близьких до уряду зачувати, що в новім польськім уряді не буде теперішнього керовника мін-ства скарбу Матушевського. Він вернеться на своє давнє становище польського посла в Будапешті.

Новий більшовицький посол у Варшаві.

При кінці цього місяця має обняти становище представника СРСР у Варшаві, на місце дотеперішнього посла Богомолова, **Антонов-Овсієнко,** дотеперішній представник СРСР у Празі. Богомолов переходить до посольства СРСР у Льондоні на становище першого радника.

Пресовий процес у Варшаві.

Полк. Малешовський перед судом.

Перед гродським судом у Варшаві відбувся 11. грудня процес проти ред. Немоевського з „Мислі Неподлеглей", що є відгомоном посвячення поліц. школи в Мостах Вел. „Мисль Неподлеґла" принесла часть промови полк. Малешевського, яку він виголосив на посвяченні. М. і. полк. Малешевський сказав: „Тих зайдаків, що сидять при бюрках і пишуть статті, ми не боїмося, маємо на них способи. Знайте, панове, що вміємо бити і битимемо. Не буду вязатися та скажу, що це торкається „Газ. Варш.", „Жечипосполіт-ої", „Польонії" в Катовицях і „Пляцувк-и". І тут вжию слова, що їх сказав марш. Пілсудський: Я тих панів маю глибоко..." Такі інформації подали теж „АВС", „Газ. Варшавска" та „Роботнік". Їх редакторів засудили по 3 міс. вязниці. Ред. „Мислі Неп." Немоевський сказав на першій розправі, що дасть докази правди. На розправі 11. грудня голова синдикату варш. журналістів і бувш. ред. „Епоки" сказав, що чув згадані слова полк. Малешевського, а зворот „я маю їх глибоко" сказав приватно в розмові з журналістами, які після промови полковника хотіли кинути журн. стіл. Після переведеної розправи суд засудив ред. Немоевського на 200 зол. кари, а як злагіднюючі обставини приняв брак злої волі.

Нова стаття марш. Пілсудського.

Зачувати, що внедовзі появиться нова стаття марш. Пілсудського. Досі ця вістка несправджена.

Чоловському зменшили кару.

Засудженому свого часу чортківським судом за шпіонажу на 10 літ і 3000 зол. кари Чоловському найв. суд у Варшаві зменшив кару на 8 літ і 50.400 зол. гривни. Коли не заплатить гривни, мусітиме відсидіти ще дальших 700 днів.

НОВИНКИ

— **Сніги і морози.** Сьогодні у Львові падав перший сніг. Часописі повідомляють, що в Англії температура значно понизилася і впали доcить великі сніги. В Канаді панують сильні морози.

— **Заборона Свята Просвіти в Грималові.** В дні 8. грудня ц. р. мало відбутися в Грималові „Філіяне Свято Просвіти", та мов грім з ясного неба впала несподівано на годину перед початком того свята заборона зі сторони старости в Скалаті, який здається, одинокий в Польщі — поважився того рода свято заборонити, не подаючи ніяких причин заборони (бо таких не було). На це свято прибула маса народу з доокольчних сіл, яка довідавшись про заборону, вертала з надмірним огірченням домів. Додати треба, що по дозвіл на це свято ходив до староства післанець два рази, а в дні 7. XII. ц. р. просив дозволу голова філії телефонічно, якому робив староста надію, що дозвіл буде. Той сам староста не завідомив до тепер і не звернув предложених йому леґітимацій на збірку на „Дар Просвіти", хоч речинець, визначений на ту збірку воєвідством у Тернополі, вже давно проминув. Нашу Парляментарну Репрезентацію проситься цею справою пильніше занятися, бо в Скалатщині чимраз то гірше.

— **Із прикордонних гараздів.** В листопаді ц. р. повалив вітер кілька зогнилих від старости телеграфічних стовпів в Луці Малій, пов. Скалат, які обтяжені 6-ти дротами не могли устоятись. І хоч поліційні доходження не ствердили ніяких слідів людської руки, ані ноги і хоч наочний свідок ствердив, що один підгнилий стовп падаючи, потягнув за собою кілька других, староство в Скалаті зробило з цего великий акт українського саботажу, зарядило скріплення варти по 40 осіб на добу, заборонило зараз зі сумерком показуватися на вулиці, а навіть на власнім подвірю, через що людність села прямо гине, бо в теперішні зимові ночі ідучи на варту, треба добре зодягнутися і обутися, а ту нема в що, до того вічні дощі понищили зовсім останню кожушину, як хто ще яку мав, так що в богатім колись селі, животіє тепер громада нуждарів та клене ту годину, яка їх поставила на кордоні. Рівнож і по другім боці Збруча живеться не ліпше. За перехід річки на цей бік, висилають на Сибір, чого за царських часів не було, а понад границю поселюють далеких кольоністів-кацапів аж з поза Москви, щоби не лише Збручем, але і московськими окупантами розділити наш нарід на дві окремі і далекі частини.

— **З діяльности „Відродження".** Українське протиалькогольне Т-во „Відродження" улаштовує ряд викладів на ріжні цікаві теми. Перший виклад виголосить д-р Іван Раковський п. з. „Важніші питання з гиґієни раси". Виклад буде в неділю 15. грудня ц. р. в год. 6-ій веч. в домівці Т-ва „Відродження" при вул. Гродзіцьких ч. 4, другі сходи, третій поверх. Вступ за добровільними датками.

— **Греко-католицький парох Києва на засланню.** Як довідуємося, в Києві арештовано одинокого гр.-кат. пароха Києва, о. В. Щепанюка і вивезено на Соловецькі Острови.

— **Львівська хроніка.** Злодії вдерлися вночі до помешкання д-ра Левандовського при вул. Понятовського 7 і вкрали 7 плащів та футро. — В торгівлі зброєю при Академічній вул. ч. 3 вкрадено більшу кількість револьверів і рушниць. — На Сигнівці арештовано 18-літнього Осипа Голубовського, який на забаві поранив стрілом з револьвера свого суперника Степана Процака. — При Жерельній вулиці шофер невідомого імени наїхав автом на Юлію Фрідель і поранив її. — Поліція арештувал двох братів Квеллерів за крадіж у домі Веллерової, при Татарській вул.

— **Проти ромунізації українських шкіл.** З Черновець повідомляють, що визначний український діяч д-р Дутчак вніс до Ради Ліґи Націй скаргу проти ромунізації українського шкільництва під Румунією. Протест цей внесено за посередництвом Українського Комітету в Берліні.

— **Пожежі.** На днях вибухла пожежа в домі Ізака Шпаца у Хотині під Калушом і спричинила значні шкоди. — У с. Підтемнім у Бобреччині, у добрах Потоцького, невідомі особи підпалили стодолу, а коли лісничий та селяни почали гасити вогонь, невідомі палії стріляли до лісничого з крісів. Лісничий відповідав також стрілами, після чого палії зникли в лісах. Пожежу вдалося скоро погасити.

— **Поліціянт убив чоловіка** В с. Наконечнім, пов. Яворів, поліціянт Бабяж хотів арештувати Василя Косика із Чернилова, а коли Косик намагався втекти, поліцай стрілив до нього і поклав його трупом. Василь Косик мав бути арештований за злочин, про який навіть не відомо хто напевно виконав його і на убитого молодого чоловіка падали тільки підозріння.

— **Самогубство команданта постерунку.** В місточку Мигощі, пов. Дубно, командант постерунку поліції, Казимир Рачківський, застрілився зі страху перед судовою відповідальністю за ріжні надужиття і дефраудації.

— **Родина Коверди просить помилування.** Родина Бориса Коверди, який убив у Варшаві радянського посла Войкова, звернулася через посередництво адвоката до польського президента з просьбою помилувати Коверду, засудженого на 15 літ вязниці. Просьба мотивована тим, що Коверда в тюрмі занепав на здоровлю і що на випадок помилування він на завжди покине Польщу.

— **За скибу.** У Рокитні господар Грицько Свищ посварився зі своїм пасербом у справі поділу ґрунту і тяжко поранив його двома ударами сокири.

— **Відносно новинки** п. з. „Книгар М. Гасклер забув про українців" поміщеної у ч. 270 „Діла" з дня 6. XII. 1929. дістаємо таке вияснення: „Я цілком не забув про українців, а справа шильду мається ось як: Я замовив два шильди, а саме: 1. польський, який має всі написі латинськими буквами, а другий український, писаний буквами українськими. Доставець з технічних причин викінчив польський шильд і його змонтував, а український шильд тої самої величини ще не викінчений і буде готовий за пару днів. Можна й тепер бачити, що велике порожне місце лишене на український шильд. З високим поважанням М. Гасклер, книгар у Станиславові.

— **Нема віддалення.** Майже щоденно довідуємося з часописів або журналів про нові відкриття та нові винаходи. Живемо в добі напруженої праці і кожний день є для нас новістю, а кожне завтра заповідає нові технічні здобутки. Для людей, яким чужі є електричність, поїзди, літаки, радіо, невдовзі не стане місця на землі. Завтра — це великий тріюмф техніки, завтра — це перемога електричности й радія. Де не сягають залізничі шини, де не дібється авто, де з трудом передістанеться віз, запряжений у коня, там радіо несе слухачам вісти з цілого світа, політичні, суспільні й торговельні відомости концерти, відчити, гутірки. Сірі години сумерку мило проминають при радієвім приймачі, коли то завдяки одному поруховi долоні мандруємо без обмежень по цілому світі. Хто раз засів при радіо-апараті, хто раз послухав того, що несуть хвилі етеру, той розуміє велику вагу радіофонії і той безсумнівно подбає, щоби у нього дома найшлася незамітна, а чудесна скринька радіоприймача. 1—1

З судової салі.

ПОЛІТИЧНИЙ ДЕНЬ В ТЕРНОПІЛЬСЬКОМУ СУДІ.

1) Присуд за віче УНДО.

Дня 9. грудня ц. р. відбулася в городськом суді в Тернополі карна розправа проти д-ра Остапа Постригача й І. Бриковича, обвинувачених прокуратурою за переступство з § 11 закона про збори з 15. XI. 1867. Цього переступства мали обвинувачені допуститися тим, що як провідники справоздавчого посольського віча скликаного послом д-ром Ст. Бараном в Тернополі 11. липня 1928 р. не прикликували до порядку окремих бесідників мимо домагання відпоручника влади асесора тернопільського староства Яна Полянського тоді, коли на думку відпоручника влади бе-

сідники попадали в колізію з карним законом. Згаданого дня відбулося в Тернополі справоздавче віче послів і сенаторів 54 виб. округи, членів УНДО, на котрому проводив зпочатку обв. д-р Постригач, а при кінці обв. І. Брикович. Тоді перший промовляв пос. о. прелат Куницький про внутрішні партійні справи, сенатор Бараник про правно-державну заяву Укр. Парл. Репрезентації в соймі, пос. Завализут про шкільні справи, а сенатор Кузьмин про господарські справи. Через весь час промов поодиноких бесідників асесор Полянський був дуже поденервований, поводився зовсім не так, як це належалоб представникові влади і голосно без вінкої фактичної потреби перебивав бесідникам, при чому на його кожночасне жадання провідник зборів — зразу д-р Постригач, а опісля від промови сен. Кузьмина п. І. Брикович звертали увагу бесідника на те, що представник влади бажає, щоби говорив інакше. В часі промови сен. Кузьмина, коли проводив І. Брикович, нервовість ас. Полянського дійшла до вершка, хоч зміст і тон промови не давав до цього вінкої причини. Дійшло до того, що асесор Полянський встав від свого столика і став виголошувати по польськи промову до дуже численного віча, проти чого віче голосно запротестувало і тоді Полянський розвязав віче. Проти поведінки Полянського на вічу запротестувала безпроволочно окрема делегація у заст. старости Ворошинського, в яку входили посли д-р Баран і Кунько та сен. Кузьмин.

Скінчилося на тім, що староство згідно поліція зробили письменний донос з приводу згаданого віча проти пос. о. Куницького, пос. Завализута і сенаторів Бараника і Кузьмина як промовців та проти д-ра Постригача й гром. І. Бриковича як членів президії віча за злочин нарушення публичного спокою з § 65 зак. кар. Прокуратура веліла перевести вступні карно-судові дохоження проти всіх вище згаданих осіб, а по їх покінченні відступила від переслідування судового послів і сенаторів, а обвинувачила тільки пп. Постригача і Бриковича вже не за злочин з § 65 зак. кар., а лише за перест. з § 11 закона про збори.

На розправі переслухано під присягою свідків оборони пос. Кунька і о. Степана Вонса, що ствердили, що президія віча на домагання представника влади звертала все увагу бесідника і що не було вінкої фактичної причини до розвязання віча. Сам Полянський без присяги зізнав, що тільки п. Постригач звертав все увагу бесідників, а п. Брикович кілька разів цього не хотів зробити. Суд поминув дальші допущені вже докази з переслухання як свідків сен. Кузьмина і канд. адв. Вас. Бачинського, як також доказ зі свідка посла д-ра Барана на факти оборони, замкнув розправу і видав вирок увільняючий д-ра Постригача, а засуджуючий по думці § 19 зак. про збори гром. І. Бриковича на 50 зол. гривни. Проти засуду зголошено апеляцію.

Судив суддя д-р Станіслав Коман, бувший активний капітан польської військової жандармерії. Боронили д-ра Постригача пос. д-р Баран, а гром. Бриковича його брат д-р Ст. Брикович.

2) За намірену організацію Пласту три місяці вязниці.

Тогож дня перед тим самим суддею відбулася розправа проти 26 хлопців з Гаїв Великих (передмістя Тернополя), обвинувачених за провину з § 285, § 286 і § 287 зак. кар. (приналежність до тайного товариства). Обвинуваченими були: 1) Яцишин Володимир, уч. 8 кл. гімн., 2) Посацький Володимир, уч. 7 кл. гімн., 3) Майка Теодор, уч. 8 кл. гімн., 4) Дупак Ярослав, був. уч. 7 кл. гімн., 5) Майка Гриць, уч. 5 кл. гімн., 6) Сеник Богдан, б. уч. 4 кл. гімн., 7) Кашуба Мирон, б. уч. 4 кл. гімн., — всі з Гаїв Великих — дальше міщанські хлопці з Гаїв Великих 8) Робак Евген, 9) Фаленлиш Михайло, 10) Телейко Володимир, 11) Депутат Іван, 12) Фаленлиш Володимир, 13) Михалович Петро, 14) Ваших Евген, 15) Заблоцький Володимир, 16) Яцишин Віктор, 17) Депутат Антін, 18) Давидович Іван, 19) Пасічник Евген'й, 20) Гладкий Степан, 21) Середюк Дмитро, 22) Декантін Михайло, 23) Гладкий Теодор, 24) Віцемішин Володимир, 25) Купчик Степан, член Пласту в Зборові і 26) Посацький Степан студ. філ. у Львові.

Цеї великої провини обвинувачені мали допуститися тим, що з початком 1929 р. наміряли зорганізувати Пласт в Гаях Великих з місцевої молоді до 20 літ, кілька разів відбували вправи пластові, а щоби обійти закон, деякі з них зголосилися на членів до пластового куріня в Зборові, при чому цю акцію мав переводити обв. Степан Купчик у Зборові. Організаторами Пласту в Гаях Великих мали бути обв. Яцишин і Дупак, які до Пласту звербували інших.

На розправі переслухано як свідків ріжних агентів поліції, команданта і постерункових з Гаїв Великих і деяких інших цивільних свідків. Дохоження поліційні переводив агент Краковський і він зробив донесення. Командант постерунку Крулікевич зізнав, що обвин. Дупак сам зголосив у нього на постерунку, що основує Пласт, як секцію Тов. опіки над укр. молодю — отже зі своєю акцією зовсім не крився, хоч до староства не зголошував, вважаючи це за злишне. Вирок на наївних дітей, здебільша у віці 16 і 17 літ, що не бачили у своєму поступку нічого каригідного, випав незвичайно строгий: *обвинувачених Володимира Яцишина і Ярослава Дупака як організаторів Пласту засуджено по три місяці строгого арешту* з завішенням кари на три роки, всіх інших за приналежність до Пласту по одному тижневі арешту з завішенням кари на три роки, а увільнено тільки трьох: Гриця Майку, Богдана Сеника і Степана Посацького. Незвичайно строгий засуд викликав велике враження серед українського громадянства в Тернополі. Проти засуду зголошено апеляцію.

Боронили обвинувачених адвокати пос. д-р Степан Баран і пос. д-р Дмитро Ладика.

☦ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Микола Павлусевич, професор гімназії і заслужений діяч на Буковині, помер скоропостижно (на удар серця підчас їзди з Чернівець до Вижниці) в 44. році життя дня 6. грудня 1929. Покійний працював багато серед української молоді і в українських установах (м. ін. у Т-ві „Народній Дім" ім. О. Ю. Федьковича у Вижниці), дописував теж до чернівецького „Часу" й інших українських ґазет. Похорони Покійного відбулися 9. ц. м. серед великого здвигу народу у Вижниці. — В. н. П.!

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Кооператива Український Театр у Львові (театр ім. Тобілевича). — (Саля Ремісничої Палати, пл. Стрілецька):

Субота, 14. грудня, год. 7·30 веч. „Церковна миш", комедія Фодора.

Неділя, 15. грудня, год. 3·30 пополудні „Церковна миш".

Неділя, 15. грудня, год. 7·30 веч. „Циганська любов".

Великий Міський Театр:

Четвер, 12-го, год. 7·30 веч. „Це можеш ся казати своїй бабці".

Пятниця, 13-го, год. 7·30 веч. „Артисти" (знижені ціни).

Малий Міський Театр:

Четвер, 12. грудня, год. 7·30 „Адвокат і рожі", гост. виступ В. Бридзінського.

Пятниця, 13-го, год. 7·30. „Адвокат і рожі", гостинний виступ В. Бридзінського.

Театр ревії „Гонг" — в салі кіна „Кольосей":

Четвер, 12. XII., „Ґонг Джез"; дві вистави: год. 7·30 і 9·30.

Пятниця, 13. XII., „Ґонг Джез", дві вистави: год. 7·30 і 9·30.

Кіна.

Апольо: На позорищі (Вільма Банкі).

Касіно: Провідін крови.

Кольосей: Тайна почтового вагону. — Пропав наречений.

Лев: Таточку, я хочу графа (Гарі Лідтке).

Марусенька: Пат і Паташон газетярі. Іграшки жінок.

Оаза: Трикратне весілля.

Палас: Звукова фільма: „Ню Йорк у ночі" (і наддаток: Похорони посла д-ра Райха).

Пан: Обітована земля.

Пасаж: Студент із Монтани (Гут Джібсон). Тиждень Ґомонта та Пата й американська комедія.

Стилевий: Амор на лещетах (Г. Лідтке).

Фатаморґана: Нинішні дівчата.

Химера: Княжичні примхи (Ад. Менжу).

Утіха: Дикунка (Малінька. Саван).

Програма радіо.

Пятниця 13. XII. 1929.

Варшава (1411,7) 21·15 Концерт варшавської фільгармонії. **Краків** (312,8) 17·45 Трансмісія з Варшави. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·35 Віолінчельо. **Ляйпціг** (259) 21·00 Пісні Шуберта, Брамса, Штравса. **Талін** (296,1) 18·00 Концерт. **Берно** (341,7) 19·30 „Ріґолетто" Верді. **Льондон** (356,3) 16·45 Концерт для шкіл. **Штутґарт** (360) 20·15 Слявянський вечір. **Берлін** (418) 20·00 „Панни Леонкавальо. **Штокгольм** (436) 18·30 Скрипковий концерт Нори Дісберг. **Лянґенберг** (473) 20·00 Концерт: Чайковський, Рахманінов, Корсаков. **Прага** (487) 16·30 Камеральна музика. **Медіолян** (501) 20·30 Симфонічний концерт. **Брюссель** (509) 10·30 Грамофонові плити. **Відень** (516,3) Концерт солістів. **Рига** (525) 19·03 Оперетова музика. **Мінхен** (533) 17·10 Концерт солістів. **Будапешт** (550) 17·30 Циганська музика. **Париж** (1725) 16·45 Пополудневий концерт. **Ковно** (1935) 21·10 Концерт.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Заходами Союзу Українок відбудеться для членів і впроваджених ними гостей цикль викладів п. д-р Софії Парфанович п. з. „Вибрані розділи з гігієни жінки". Виклади відбувати-муться в середи і пятниці о год. 19. в домівці Т-ва. Перший виклад в пятницю дня 13. ц. м. 1027 2—2

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх**, Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриланти, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 1002 23

МЛИНИЧОГО - РИСІВНИКА ґанаю, найрадше зі заграничними студіями без нострифікації. — Зголошення слати з описом життя на адресу: інж. Корнило Целевич, Угнів. 1064 1—1

☦

Ольга БІЛОБРАМ

народня учителька в богородчанськ.м повіті

померла дня 11. грудня 1929 р.

Похорони відбудуться в пятницю дня 13. грудня ц. р. о год. 2. попол. з передпохоронного дому (Анатомія). 1067 1—1

ШАМОТОВІ ПЕЧІ чеські, найбільший склад **Рентшнер**, Леґіонів 37. 883 12-12

ДВОХ українців, урядників в державній-технічній службі на Поморю бажають навязати переписку в матримоніяльних цілях. — Неанонімові зголошення з фотографіями, — за яких зворот ручимо честю, — просимо з повним довірям спрямувати до Адміністрації „Діла" під „27 і 32". 1068 1—1

ГР.-КАТ. Уряд парохіяльний в Іздебках ad Brzozów, пошукує іспитованого, безженного дяка, з добрим теноровим голосом, музикального, який зумівби заложити хор згл. оркестр і занявся би читальнею молочарською кооперативою і т. д. Платня після умови. — Зголошення до гр.-кат. Уряду парохіяльного в Іздебках ad Brzozów. 1066 1—3

ЛІЦИТАЦІЯ церковної **дубини** в Юськовичах ад Олеську, вартости около 4000 ам. дол. відбудеться дня 23. грудня ц. р. о год. 11 рано в гр.-кат. Уряді парохіяльнім в Олеську, де належить надсилати запечатані оферти і вадія 200 ам. дол. По принаттю оферти — гроші до тижня. 1065 1—2

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

бувш. лікар заграничних клінік, спеціяліст скірних, венеричних і сексуальних хоріб **та лікарської косметики** ординує від 8 10½, 14—18. в неділі і свята від 10—11. Гірське сонце. Вапофор. Діятермія. Кріотерапія. Сепаратові почекальні. **ЛЬВІВ, вул. Потоцького ч. 11. І. п.** 826 Телефон 65 - 87. 30—?

АДВОКАТ

Д-р МИКОЛА ТОМКОВИД

відкрив адвокатську канцелярію

в Борщеві

1032 4—5

в домі п. Рокіцького поб.ч Староства.

Поручаємо

всілякі тартакові матеріяли, як:

смерека — ялиця

так столярські, як і будівельні.

Тартак ЗАРВАНІЦЕРА

в КАЛУШІ.

945 4—?

БЕЗПЛАТНО КАЛЄНДАРІ на р. 1930!

НЕБУВАЛА НАГОДА!

Безплатно одержите один великий книжковий календар на 1930 рік, за 3 зол., коли:

1) запренумеруєте „**Театральну Бібліотеку**", 12 книжок річно — за 10 зол.

або 2) коли купите собі „**Нову Вітамінову Кухню**" за 7 зол., яка надається на святочний дарунок для жінки або дочки

або 3), коли купите собі „**Монограми**" до вишивання за 6 зол., які надаються для жінок і дівчат на святочні дарунки.

або 4), коли замовите собі на 10 зол. театральних пєс які досі вийшли.

або 5), коли купите сотню листівок за 10 зол. (святочні або інші).

або 6), коли купите якінебудь видання з нашого катальогу за 10 зол.

Щоби одержати безплатно календар, треба висилати з гори гроші, або замовити товар за почтовим побранням, але в останньому випадку дочислимо за почту 2 зол. (тому краще присилати відносну квоту з гори, то тоді висилаємо товар оплачено).

Повища оферта обовязує лише в місяці грудні ц. р. 1036 1—2

Замовлення слати на адресу:

„ТЕАТРАЛЬНА БІБЛІОТЕКА",

ЛЬВІВ, вул. КУРКОВА ч. 10.

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.